

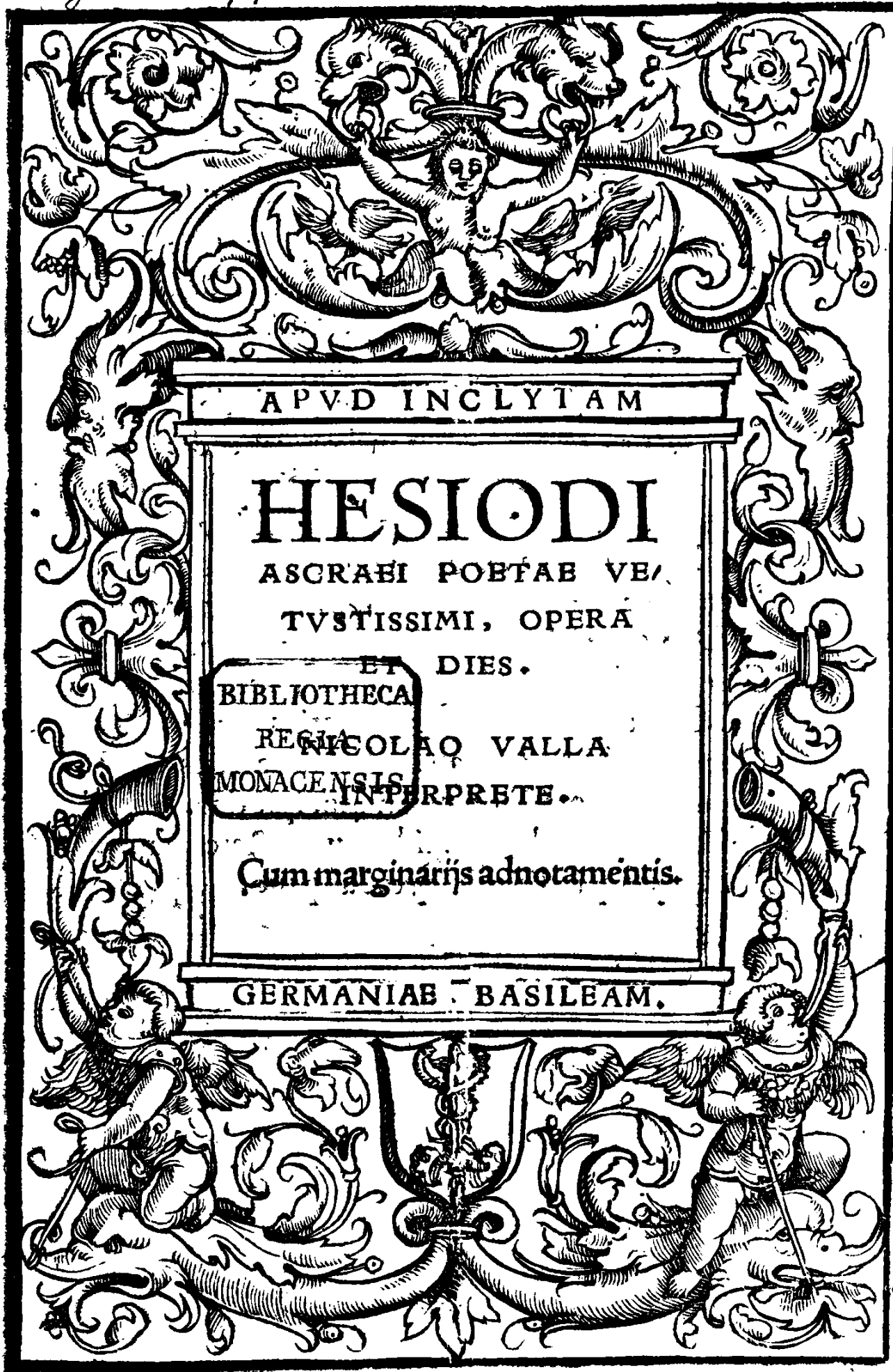
Notes du mont Royal

WWW.NOTESDUMONTROYAL.COM

Cette œuvre est hébergée sur «*Notes du mont Royal*» dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES
Google Livres

APVD INCLYTAM

HESIODI

ASCRAEI POETAE VET.

TVSTISSIMI, OPERA

ET DIES.

BIBLIOTHECA

REGIA NICOLAO VALLA

MONACENSIS INTERPRETE..

Cum marginarijs adnotamentis.

GERMANIAE BASILEAM.

PIO ·II· PONT·

MAX. NICOLAUS VALLA.

SI uacat Aenea rerum dignissime præsul:
 Grataq; sunt animo carmina nostra tuo:
 Perlege quæ quondam dulci modulatus auena
 In Latios ausus uertere Græca modos.
 Ascræi inspiciens ἡμέρας καὶ ἔργα poetæ
 Græcia quo quondam floruit Hesiodo,
 Hæc fuerant fateor plectro meliore canenda:
 Hic opus ingenij quippe senilis erat.
 At quia non nullo tam magna superbia uates
 Eleuat: ut nulla Græca in honore putent,
 Sum tamen hoc ausus bis septem & quatuor annis:
 Dum mea labuntur lustra trahente dea,
 Sumpsimus & tenuis Græcorum è fontibus haustus:
 Mixtaq; cum Græca lingua latina fuit.
 Quicquid id est ad te uatum clarissime uates
 Mittimus, es Clario non minor ipse deo.
 Suscipe & Hesiodum placido complectere uultu.
 Hic quoq; iudicio stetitq; cadatq; tuo.

Bayerische
 Staatsbibliothek
 München

HESIODI ASCRAEI

POETAE OPERA ET DIES. GEOR-
GICON LIBER, NICOLAO
VALLA INTERPRETE.

Pierides Musæ quarum uiget indyta cantu
Fama ducū & uestri nomē imortale parētis
Dicite cur hoīm pars hæc sine nomine uitā
Ducat : & illius cur fama æterna per altum

Pierides
musæ a
Pierio an-
tro ubi ge-
nita di-
cuntur.
Hominū
diuisio.

Euolet : hæc Iouis est magni diuina uoluntas :
Ille etenim altitonans summi regnator olympi
Excitat imbelleis animos : & fortia corda
Debilitat : duce quo fortuna inimica superbos
Deprimit : atq; humileis clarum super æthera tollit.
Tum mala mens hominis meliorem inclinat ad usum
Et capiunt molles crudelia pectora cultus.
Exaudi qui cuncta polo specularis ab alto :
Cui nihil ignotum est, sanctissima dirige iura
Iustitiæ. liceatq; mihi fraterna monere
Pectora : & ignotos uiuendi ostendere mores.

Fraterna,
id est, Per-
sæ fratris.
Exercitia
hominū.

Sunt geminæ in terris quibus altercantur in unum
Mortales causæ : uaria quoq; mente trahuntur.
Vna quidem studium laudabile sedula curat :
Altera crudeli rerum depascitur haustu ;

2 2 Bella

Bella cupit, pugnaeque exercet iniqua tumultus,
 Inuisum atque atrox pestis genus, hanc tamen ipsi
 Mortales fugiunt, tandemque uolentibus hanc deus
 Exoptant, huius nequeunt cohibere furores.
 Illam autem prius obscuræ genuere tenebræ.

Pater Sa. l.
 Iuppiter.

Sed fato meliore, pater Saturnius illam,
 Et generi humano, & terræ radicibus imis
 Imposuit, segnes artus & inertia corda
 Excitat. alter enim segnis, cui uita manebat,
 Alterius spectans cumulos, mora nulla, bouesque
 Iungit, & impresso terram diuertit aratro.
 Siue domum curat, siue inserit, alter ad artes
 Vicinum uicinus agit. laudabilis hæc est
 Pugnandi ratio, fugienda sed altera, sub qua
 Inuidet aut figulus figulo uel egenus egeno,
 Siue faber fabro, dulcisque poeta poetæ.

Forum iu/
 diciale.

Hæc mea dicta precor toto cape pectore PERSE.
 Nec te crebra foro speculantem iurgia uulgi,
 Auocet à studiis, pugnandi inimica uoluntas.
 Nemo forum sequitur, quem non fouet annua messis
 Et bene clausa domi Cereris gratissima dona.
 Hæc quærenda prius. dehinc si uacat i pete uulgus
 Et fora, in alterius rebus certamina pone.
 At non illud ages iterum germane quod olim
 Ausus es infelix, litem hanc data iura resoluent,

Scis

Scis quondam inter nos patria est partita facultas.

At tu nil iusta multum plus parte uereris

Tecum efferre rapax. corruptus munere iudex

Ille tuus est, sub quo tota hæc sententia pendet:

Ignarus. non nouit enim quæ dulcius, aut quæ

Sit melius toto medium, seu uiuere malua

Vtilius, quantum uili seu uiuere porro.

Hos ueterum uictus occultauere superni,

Inque polo retinent cælestes, tempore quorum

Sat fuit una dies tenui exercenda labore,

Vna quiescenti tibi dehinc alimenta parabat

Annua, tunc poteras temonis robora fumo

Exploranda dare, & nulli iuga curua premebant

Terga bouum, nullum muli sensere laborem:

Hos uoluit faciles uiuendi abscondere mores

Ira Iouis, quom se deceptum fraude Promethi.

Sensit, & illius causa mortalibus auxit

Curarum moles, surreptumque abdidit ignem.

Reddidit hunc iterum terris, curuaque latentem

Surripuit ferula cauto puer ille tonanti

Iapetionides, iactato qui fulmine gaudet.

Lusit fraude sua, subitam tamen arsit in iram.

Hæc puer effatus nubis collector aquosæ,

Iapetionide cuius prudentia cunctos

Consilio excellit, magnum spreuisse tonantem

quæ. i. quæto.
Dimidiū
meli⁹ toto.
Malua
herba.

Temo est
currus cō/
nexiua
hasta.

Prome/
theus ignē
Iouis fura/
tus est.

Iapetus pa/
ter Prome/
thei. Flac.
primo car.
Audax Iap/
eti gen⁹.

Arte tua gaudescq; dato mortalibus igne
 Heu nociture tibi generi nociture futuro.
 Tale mali genus excutiam quo pectore toto
 Exultent homines, cupidi sua damna ministrent.
 Subrisit fatus diuum pater atq; hominum rex
 Vulcanum aspiciens, atq; illi talia mandat.
 Vade celer speciem è terra, mixtoq; liquore
 Confice mortalem tui uocem & robora iunge.

Pandora Sitq; ea uirginæ celestis imago puellæ
 Quam sibi quisq; uelit, dea quam doctissima Pallas
 Instruat: & uarias percurrere pectine telas
 Adiciat capiti facilem Venus aurea formam,
 Curet ut assidua stimulata cupidine corpus,
 Fallacemq; addat mentem & fallacia uerba
 Cylleni⁹, Interpretes superum uictor Cyllenius Argi
 id est, Mer-
 curius. Dixerat: imperio Iouis annuit æqua uoluntas
 Cælicolum, extemplo fingis Vulcanæ puellam
 Virginis ora deæ similem, quam glaucâ Minerua
 Cinxit, & ex omni fulgentem parte poluit.
 Charites, Huic etiam Charites: etiam celeberrima Pitho
 id est, græ-
 Pitho, dea
 oceani &
 Tethyos
 filia. Aurea candenti posuere monilia collo,
 Effusæq; comas ori de flore coronam
 Vernali tribuere deæ, rama Attica Pallas
 Illam præcipuo formæ decorauit honore.
 Et superum interpretes uictor Cyllenius Argi

Fallacem

Fallacem attribuit mentem & fallacia uerba:
 Sic pater altitonans diuino iusserat ore.
 Quandoquidem dederat sua munera quisq; deorum
 Mercurius merito Pandoram nomine dixit.
 Exitiale malum mortalibus & fera pestis.
 Postq; autem tantos confecit Iuppiter astus
 Mercurium ad magnum iubet ire Epimethea: dono
 Cui ferat hanc, qui nil ueritus praecepta Promethi
 Scilicet à magno caperet ne inuitus olympo:
 Cepit, & accepto nouit sua damna Epimetheus.
 Nam prius humano generi secura manebant
 Tempora: nulla mali species aut cura laboris
 Morborumq; genus: tristem qui funeris atri
 Corripuere uiam, quibus omnis frangitur atas
 Viuere dulce fuit quondam: sed tegmen ab urna
 Dum Pandora leuat totum exiliere per orbem
 Curarum infestæ effigies, spes sola remansit
 Intus: & è labris ima sub parte resedit.
 Obstitit impositum: nam tegmen abire uolenti,
 Sic qui fulmen agit nubis collector aquosæ
 Iusserat: innumeræq; etiam mortale uagantur
 Per genus infandæ species, quibus æquor & omnis
 Terra infecta tumet: morbi noctesq; diesq;
 Sponte sua sine uoce ruunt, namq; ab Ioue summo
 Ablata est illis quæcunq; potentia fandi.

Pandora,
 id est, oīm
 donum

Epime/
 theus fra/
 ter Prome/
 thei, id est,
 post rem
 uidens, si/
 cut Prome/
 theus pro/
 uidens.
 Ne inui/
 tus, credo
 legendum
 interroga/
 tiue.

Sic qui ful/
 men, id est
 Iuppiter.

Sic

Sic impune parens offenditur ille deorum.

Si uacat o frater, si non audire recusas

Ordine plura canam, genus immortale creatum

Aurea
sæcula.

Ac mortale simul credendum est. aurea primum

Sæcula dii superi totum sparsere per orbem,

Tempore quo cæli imperium Saturnus habebat:

Tunc homines diuum uiuebant more: neq; illos

Anxia curarum moles, operumq; labores

Lassabant; aberat tristi cum mente senectus.

Semper & in ualido regnabant corpore uires,

Nulla mali labes, conuiuia læta placebant.

Mors similis somno fuit, atq; uberrima tellus

Omnia liberius nullo cogente ferebat,

In commune bonum. nec quisq; inuidit habenti.

Quàm felix ætas? erat omnibus una uoluntas:

Et taciti lætos soluebant pectora in usus.

Aurea postq; hominum paulatim defuit ætas,

His pater alctonans meritos adiunxit honores,

Sub terris habitare dedit. qui numina facti,

Et genus humanum sancte quoq; iura tuentur.

Iustitiæ tenebris circumfusiq; peragrant.

Argentea
sæcula,

Terrarum fines & opes mortalibus augent,

Proxima successit terris argentea proles

Auro deterior sensuq; & moribus impar.

Tunc sibi quisq; suæ fecere sub ubera matris,

Otia

Otia mortales, paulatim adoleuit in annos:
 Ingenij rude principium, quo decolor ætas
 In proprijs etiam laribus rude pectus agebat.
 Aucta tamen postq̃ ad summos peruenerat annos
 Viuendi breuius spacium fuit: anxius ardor
 Curarum incumbens aderat, quas improba mentis
 Gaudia fecerunt. alterna iniuria nuncq̃
 Destitit, & nulla in superos reuerentia: nullos
 Sacrorum ritus ætas argentea uidit.
 Hanc deus extinxit meritam flammatus in iram:
 Postq̃ hominum occuluit argentea sæcula tellus
 Non tamen illorum sine nomine uita recessit.
 Sub terrisq̃ dei sedes coluere secundas.

Tertia post illam successit Aenea proles.
 At nihil argento similis, Dryadumq̃ creata
 Sanguine dura quidem, robustaq̃ pectora tendens
 Tota feri misero Martis feruebat amore.
 Nulla quies illi, nullum ius, durior ætas:
 Ipso adamante fuit uultu metuenda superbi:
 Cui nuncq̃ inuictum robur, fortesq̃ lacerti:
 Defuerant humeris, tunc ærea tela, domusq̃
 Omnis in ære labor, non ferri emerferat usus.
 Hæc autem proprio proles consumpta furore
 Ad gelidi loca nigra Iouis sine honore recessit.
 Et quanq̃ extiterit inuicto robore: ab atra

Aenea
 ætas.
 Dryades
 quercu
 nymphae.

b Monte

Aetas heroum
quarta.
Heroum
extinctio

Morte tamen uicta est: solis lumenq; reliquit.

Postq; autem occulta est, atq; Aenea corruit ætas

Quarta fuit soboles melior, cui plurima toto
Iustitiæ hærebant animo præcepta uerendæ

Diuinum genus Heroum, primumq; uocari

Semidei immensos illi potuere per orbes,

Cadmus
filius Age-
noris

Hos insanus amor Martis: belliq; nephandi

Ardor, Agenoridæ septem prope mœnia Cadmi

Aedipodæ imperij causa consumpsit: & alti

Hos maris undisoni fluctus, quom Pergama classes

Argolicæ peterent, ubi pallida mortis imago

Ulciscitur,
uindictæ

Desuper incubuit, dum iusto ulciscitur ense

Tyndaris,
id est, He-
lena

Tyndaris, hos etiam toto diuisit ab orbe

Iuppiter, & uitæ meliorem tradidit usum.

Elysi

Elysiōsq; dedit colles habitare profundi

Littus ad oceani, felix & sancta propago

Hic ubi uernat humus: ubi dulcia poma quotannis

Ter gremio effundit nutrix uberrima tellus.

O utinam non me quinta cum stirpe creassent

Fata: sed ante mori, seu post licuisset oriri

Ferrea
ætas qnta

Ferrea nunc ætas, quam curæ & mille labores

Nocte diēq; premunt, paulatimq; illius instant

Exitio. sic dijs placitum, sed prospera tanto

Fata etiam uenient aliquando in turbine rerum:

Nec minus hæc infanda hominum delebitur ætas:

Cum

Cum matura annis illorum tempora cani
 Inficient crines, natis nec ut ante parentes:
 Nec patribus nati similes, nec ab hospite tutus
 Hospes erit: sanctum corrumpent foedus amici.
 Et furet arma ciens inter discordia fratres.
 Viuet honoris inops hominum properata senectus:
 Nec pudor effractus senio obiurgare parentes.
 Infelix soboles legem & praecepta deorum
 Nescit: & inualido non haec alimenta parenti
 Iusta suo reddet, quid enim quod iniqua rapaces
 Apparet usque manus, urbesque & moenia narrem
 Alterna delata manu: iurataque fallent
 Numina, iustitiae nulli tribuentur honores.
 Pulsa gemet Bonitas, illum uenerabitur orbis
 Cui mala mens suadet fera crimina, tota iacebit
 Tota quidem orbato tecum Reuerentia uultu.
 O dea Iustitiae soboles, en improba laedet
 Si probus ullus erit, quem contra insurget iniqua
 Voce furens factum affirmans, altrixque malorum
 Inuidia incedet fatali turbida uultu.
 Protinus humanas sedes Astraea relinquet:
 Diua, suos pariter tendet Reuerentia cursus
 Ad superos nitido uelatae corpus amictu,
 Mille recedentes illae mortalibus aegris
 Non cessanda tamen rerum mala semina linquent.

Metamor.
primo.

Apparet. II
disponat

Iustitia

Astraea

Pudicitia

et si

b. 1. At

At nunc te moneam quanq̃ sapis omnia iudex
 His intende animum, sed quid iuuat ista monere?
 Stultus maiori quicunq̃ resistere tentat
 Vincitur, & magno pœnas subit inde pudore.
 Sic ego sum tanq̃ uolucris quam prenderit astur:
 Prensâq̃ sublimes agitur philomela per auras.
 Hæc dolet infelix unguî transfixa recuruo.
 Quam contra horribili raptor sic intonat ore.
 Quid misera exclamas? te multo fortior astur
 Te premit, huc adsis, quo te meus egerit ardor.
 Et quanq̃ bene suaue canas, mihi coena futura es
 Si iubet: aut dimissa iterum remeabis in auras.
 Sic fatus, tacuit pennatus & impiger astur:
 Tu modo iustitiam cole, nulla iniuria PER SE,
 Tecum habitet: fatale gerit secum illa, nec illam
 Vllus amat nisi mens cui uilis, & improba surgit:
 Vir bonus hanc inferre timet. quod si intulit acti
 Pœnitet: & magno contristat corda dolore
 Est uia iustitiæ melior qua uincitur omnis
 Omnis ad extremum ueniens iniurius ardor:
 Quid dicam? q̃ nunq̃ aliquid dementia noscit
 Ni modo passa prius: sic qui male iura ministrat
 Peierat, & tandem dementi panditur error.
 Eripe iustitiam: corruptus munere iudex
 Ius uiolat: dolet hæc, & nulli uisa per orbem

Astur auis
rapax

Fatale, id
est, suppli-
cium

Peierat, id
est, periu-
rium com-
mittit

Tristis

Tristis it, & lachrymans poenam mortalibus orat
 Qui uiolant iura : & recti sacra foedera rumpunt.
 Verum ubi iustitiae sancti seruantur honores
 Iudicioq; pares & ciuis & aduena pendent :
 Vrbs uiget: augetur soboles: pax laeta uagatur
 Pax iuuenum nutrix, nuncq; his fatalia bella
 Preparat altitonans, nullis in rebus egestas
 Imminet, in quenq; nulla est offensio: dulci
 Quos iuuat interdum genio alleviare labores
 Terra quibus large fundit sua semina: & altae
 Montibus innatae mittunt sua munera quercus
 Glandiferae in summos: media tamen arbore mussant.
 Vndiq; apum ingentes acies, uestemq; ministrant
 Lanigeræ pecudes, per se magis omnia florent.
 Non his externas merces uehit ardua puppis:
 Omnia dat tellus. quid enim q; iuncta marito
 Et patribus similes emittit foemina partus.
 Non datur hoc quibus illa placet uolentia iuris.
 Hos ad supplicium uocat alti cura tonantis.
 Sape subit poenas plebs tota miserrima tantum
 Vnius ob noxam, pestis furit atra per urbem:
 Et male suada fames, paulatim deficit omne
 Vulgus, & hic uacuos ostendunt tecta penates.
 Foemina nulla parit. Sic seuit Iuppiter, erga
 Quos malefacta iuuant: qui si modo forte cruentum!

Iustitiae
 bona

Mussant
 susurrant
 in cauato,
 robore

Erga, sup.
 illos

b 3 Militiae

Militiæ exercent studium mora nulla, sinistro
 Marte cadunt: uel si potius iuuat ire per altum:
 Fluctibus in medijs summergeitur obruta puppis.
 Vos igitur qui iura datis, conuertite mentem
 Ad tales hominum poenas, diuina potestas
 Mortales circumuolitans uidet improba: quorum
 Iudicia emergunt multorum in damna deûmque.
 Ignorant monitus genus hi mortale pererrant:
 Innumeri tenebris circumfusi que tuentur.
 Iustitiæ sacra iura domant genus omne malorum.

Astræa

Illa quidem uirgo est supero Ioue nata parente
 Nomine dara suo, coetumque uerenda deorum:
 Quam si quis uiolet lachrymans sua fata parentis
 It Iouis ante pedes: & lamentabile fundens
 Humanos queritur mores, ac debita poscit
 Supplicia in populos: tu iudex causa malorum
 Qui uiolas sacra iura deæ, iam dirige mentem:
 Ius cole, in alterius te nulla pecunia uertat

Nota.

Damna. nocet sibi qui cuique nocet, & male suadet
 Ille sibi, in quem si quis male iura ministrat.
 Cuncta uidet pater omnipotens, & quod mihi tecum est
 O iudex modo si lubeat speculatur ab alto
 Nil later hunc, aut hoc quales tribuantur honores
 Iustitiæ in populo, quam non ego pectore toto
 Nec mea progenies coletet, postque orbe sub isto

Spreta

Spreta iacet bonitas & ius iniuria uincit:
 Inuito Ioue ni fierent, hæc accipe frater:
 Hæc animo meditare: iniustum pone furorem:
 Ius quoq; frater ama, sine quo genus omne ferarum
 Credimus alterno certatim corpore pasci.
 At nos instituit uitæ melioris origo.
 Iura dedit pater omnipotens, ea pectore toto
 Si quis habet, decus æternum pia præmia reddet.
 Iuppiter affligit si quis pro teste uocatus
 Peierat: ac merito pensatur culpa nocentis
 Supplicio: offendens ius. ille offenditur una:
 Ex quo obscura quidem nulli quoq; cognita surget
 Posteritas: iusto de sanguine nata propago:
 Clara caput tollet patrio seruata decore.
 Hæc quoq; quæ referam stultissime concipe frater:
 Quàm facile innumeras uitiorum amplectimur artes:
 Haud procul illa habitant, brevis est uia qua sit eundū,
 Est uia uirtutis contraria, sudor anhelus
 Hanc sequitur: quæ se scopulosis ardua cliuis
 In longum prorumpit iter, riget aspera primo
 Ingressu: leuis est postq; alta cacumina tanges.
 Optimus hic sese qui nouit cuncta magistro
 Prospiciens rerum fines meliora sequutus:
 Dignum laude ultum parentem recta monenti
 Credimus: ille tamen sibi qui non consultit, aut qui
 Alterius

Via uir-
tutis

Parentē .i.
obediētē

Alterius præcepta fugit, uir inutilis extat.
 Ergo age frater ades generoso è sanguine PER SE
 Neu fuge fraternos monitus, operare laborem:
 Alma Ceres ornata caput sua dona ministret.
 Segnis. Sic tibi plena domus. segnem crudelis egestas
 Opprimit, hunc homines odio superiq; sequuntur
 Torpenti similem fuco: cui spicula surgunt.
 Horrida distensumq; fauis consumit edendo
 Semen apum, piger ipse sedet; uiratq; laborem.
 Tu modo curam operi quantum potes adijce frater.
 Horrea sic rumpunt messes: sic copia rerum.
 Sic pecus augetur, sic tu mortalibus & dijs
 Gratus eris, segnes animos & inertia corda
 Oderunt, operi laus est imponere curam.
 Turpe sed hinc prohibere manus, incumbere labori:
 Forsitan ad studium torpentia pectora uertes:
 Dum partas ostendis opes, uirtutis adeptus.
 Nomen & æternum laudis decus utere quæso
 Arte, para uictum, uiolare aliena nephandum est.
 Fac superis æquandus eas, incumbere labori:
 Nec pudeat, pudor hic multos inhonestus egentes
 Fiducia laus Secum habet, auget opes fiducia: qua melior res.
 A superis non igitur prohi rerum infana cupido.
 Relict⁹. l. Prohi animis infusa lues, iam nulla pudoris
 pudor Cura, iacet passim longe post terga relictus:

Tu

Tu coleris, duce te paulatim corruiſit ille
 Dñs inuiſus homo, cui mens intenta rapinis
 Iuigilat: neq; enim ſemper felicia durant:
 Nec minus omnipotens poenis affligit eiſdem
 Qui ſeruum offendit, uel qui ſanctiſſima frangit
 Fœdera amicitia, ſeu qui cum coniuge fratris
 Non pauet infandos coitus fraternus adulter.
 Vel qui in pupillos audet uim ferre nephandam:
 Vel qui in longæua conſectum ætate parentem
 Horribili uoce inſurgit, uixq; abſtinet illi
 Verbera: non impune tamen ſtat poena nocenti.
 Poſt obitum. depone igitur tam falſa ſuperbæ
 Mentis conſilia, & melioribus utere quaſo.
 Thure pio uenerare deos, ñs tempore in omni
 Et munde & pure liba: cum clara nitelcet
 Sole dies: aut cum nox circumfuſa tenebris
 Abſcondit terras caſto torrenda ſub igne
 Hoſtia mactetur: hymnos cane, thura miniſtra.
 Ut tibi dñi faueant, immenſaq; copia rerum
 Hinc tibi naſcatur, multis ut egentibus ipſe
 Subuenias: non ut uiuas germane rapina.
 Continuas inter ſi uis diſcumbere amicus,
 Non hoſtis, ueniat primum uicinia. nam ſi
 Aduerſi quicq; acciderit de more repente
 Primum illa occurret, quæ ſi ſine ueſtib; eſſet

Criminū
 genera

Sacrificiū
 ſuadet

c Nuda

Nuda etiam ueniet, quod nec tibi sanguine iunctus
 Non ager: iste sibi uestes atq; omnia ponet.
 Improba damnosa est uicinia, sed proba si sit
 Vtilis, hæc igitur cupienda est pectore toto
 Tanq; laudis opus. neq; enim lamenta refundes:
 Amisisse bouem, proba si uicinia tecum est:
 Acceptum metire & eodem pondere redde
 Vicino tibi, ut hic iterum succurrat egenti.
 Res male parta mala est, damnosaq; semper ab illa
 Ergo caue, nec te uincant in amore sodales.
 Illum adeas qui te: fac mutua munera reddas:
 Sponte datum capias, scelus est letale rapina:
 Quicumq; & si magnum aliquid largitur amico.
 Latatur: quicumq; iacit de fronte pudorem,
 Et rapit alterius quanq; infima, turbat amici
 Visceraq; & mentem cui uis illata rapinae.
 Adde parum paruo, paruo superadde pusillum,
 Fiet & hoc magnum, infelix pelletur egestas:
 Si modo rem cumules, hominem non lædit habere.
 Cuncta domi: nocet esse foris. q; dulce bonumq;
 Præsens accipere: atq; absente carere molestum est:
 Tunc bene potandum cum plena effundit ab alto
 Vina cadus: tunc parcus eris cum parte Lyeus
 Defluit è media, sed cum declinat ad imum
 Spumantes iterum cyathos & pocula fume.

Plena ui/
 na, hoc est,
 cadus ple/
 nus.

Quicquid

Quicquid polliceare homini seruetur amico:
 Si quicquid cum fratre tibi est, testem adijce rebus
 Subridens, nocuit non credere, credere semper.
 Ne ue tuam alliciat meretrix caue foemina mentem.
 Rem totam uorat illa nimis dum blanda uidetur.
 Heu quod damnosum est mulieri fidere cuiquid.
 Rem patris acceptam melius fouet unicus hæres.
 Auget & hanc, at tu plures in morte relinque
 Ex te ortos: nam plura pater Saturnius illis
 Attribuet, sed te si cæcus tangit habendi
 Ardor adhuc, fragilisque placet tibi gloria rerum
 Hæc age quæ moneam: & uarios operare labores.

Nec semper
 nec nunquam
 credendum.

HESIODI ASCRAEI LIBER SECVN-
 DVS DE AGRICVLTURA.

Qum cælo emergunt sublimi ab atlantide notæ
 Pleiades: truncanda Ceres, morientibus illis
 Mitte i aratra boues, latitare ea sidera dicunt
 Viginti totidemque dies, annoque uoluto
 Apparent iterum, maturam incidere messem:
 Rursus & incipiunt dentata falce coloni.
 Hanc legem agricolæ atque habitantes littora seruant.
 Aut qui pingue solum, uallosque tecta tenerent
 Nudus ara, nudusque sere, & metæ corpore nudo

Agricolan
 di tempus
 & ratio

c 1 Si

Si tempestiuos agrorum ducere cultus
 Augeriç illos magnis successibus optas.
 Ne ue aliena roges interdum pauper egenus.
 Quod si ad nos supplex iterum fortasse redibis:
 Non iterum dabimus, iuuat exercere labores
 Improbe, quos inter mortales diua potestas
 Sortita est ne tristis inops cum coniuge moesta
 Aut cum natorum misera comitante caterua
 Victum à uicino rogites, dare negliget iste
 Bis uel ter fortasse dabit. dehinc si petis ultra
 Proficies nihil: at tu plurima uerba refundes.
 Orabisç iterum frustra tamen. artibus ut te
 Iampridem admonui inuigila: atq; incumbe labori.
 Dira fames procul hinc abeat, tua debita solue.
 Imprimis tibi conde domum, pretiòq; ministram
 Dehinc eme, quam possis custodem adiungere bobus.
 Pone domi quantum toto tibi sufficit anno.
 In rebus spes est alienis irrita: nam si
 Hic dare forte neget, tu semper pauper egebis.
 Tempora labuntur, operum quoq; deficit usus.
 Ad cras rem differre nocet: nuncq; horrea nuncq;
 Implet iners aut qui tempus producit, habenda est
 Cura operi, turgescet opus. mala mille molestant
 Affliguntq; hominem cui segne & inutile corpus.
 Cum bene se posuit rapidi uis ignea Phœbi,

Ac

Ac pater omnipotens fecundis imbribus æther
Desilit in terras, & languida membra resumunt
Iam pridem amissas æstiuo in tempore uires.
Nam breue sol hominum supra caput astat ab alto
Ac de nocte magis currus exercet agendo.
Tunc operum multo ante memor discinde securi
Syluam incorruptam, tunc germina desinit arbor
Fundere, datq; suas uolitare per aera frondes.
In tres tende pedes mortaria, contineat tres.
Pistillus cubitos, pedibus quoq; confice septem.
Temonem, qui si fuerit protentus in octo
Hinc tibi malleolus crebros formetur in ictus:
Palmarumq; trium rota sit, uarijsq; repone
Ligna efficta modis, ualida'mq; in montibus altis
Quære uel effuso campi super æquore pinum
Æstiuam, compone manum qua firmet arator
Temoni cuneis dentalicq; alliget imo
Torqueat & fortes illa durante iuuenkos,
Binacq; præterea rectis seruentur aratra,
Sic melius: nam si casu discinditur unum,
Restat adhuc aliud ualidos agitare iuuenkos,
Temonem ex ulmo uiridi seu confice lauro.
Stiua sit ex pino, dura dentalia quercu.
Duc in aratra bouem, nono qui uiuat in anno,
Apta ætas operi matura est: franget aratrum

Bos iuuenis minitans iuuenili prælia cornu:
Et rixam exacuens opera imperfecta relinquet:
Quære quater decies annorum ætate bubulcum
Quadrifidus panis & ofellas cæsus in octo
Sit cibus huic, recto sulcabit uomere terram
Si maturus erit. Studium intermittet arandi
Iunior: aspiciensq; pares ætate colonos
Ibit ad hos, ludosq; ciet lasciua iuuentus.
Ergo non melior iuuenis, necq; semina uersæ
Spargere humi: quantum terræ mensura requirit.
Contemplare etiam quom grus è nubibus altis
Assiduos agitat clangores nunciat imbrem
Venturamq; hyemem, tempusq; indicit arandi.
Angit & illius mentem cui nulla boum spes.
Tunc redeant fessi plena ad præsepia tauri.
Tunc proprios operare boues & plaustra: sed inquis
Non habeo, dabit hic, facile est petere atq; negare
Mentis inops alius quid enim componere currum
Tunc uolet, ignarus non nouit quantus in illo
Sit labor: & centum compagibus insita ligna
Quæ debent multo ante domi prouisa reponi.
Præterea cum tempus adest rescindere campum
Fortius insistas operi exercere ministros.
Nam uertenda duplex tibi sicca atq; humida tellus.
Vere nouo ueniant celeres ad aratra iuueni

Fertilis

Fertilis ut grauida culmus procumbat arista.
Neu te decipiat cum semina colligit æstas.
Sit noua cui studeas tellus inarata quotannis.
Terra recens large natis alimenta parabit.
Plutonem imprimis uenerare, atq; annua sacra
Vota refer Cereri, quom stiuæ innixus agendo
Incipis exercere boues, stimuloq; fatigas
Sic immensa tibi surgent Cerealìa dona.
Semina quom terræ committis ponè sequatur
Seruulus, atq; auibus rastro sata læta recondat.
Optima crede iuuat rerum prudentia cunctos.
Læditur aduerso qui negligit omnia fato.
Si sit pingue solum, grauidæ inclinantur aristæ
Felicesq; operum successus ab Ioue summo.
Hinc capies neq; sub tectis extendat arachne
Fila, sed immensæ replebunt horrea messes:
Tunc gaude & cani florentia tempora ueris
Lætus agas: quom te incassum crudelis egestas
Aspicit, & parto turgēt domus atq; aliena
Re tibi non opus est tua pluribus adiumentum:
Fit sterilis tellus medio uersata sub æstu:
Hincq; solo residens imas falcabis aristas:
Auerfos religans culmos, tenuisq; sequetur
Spes uitæ, pauci te mirabuntur ab agris:
Parua sub exiguo referentem farra canistro.

Ponè, i.
iuxta

Difficile

Coccys
avis lu-
ctuosa

Dū frigēt,
id est, tor-
pent & pi-
grescunt
frigore

Difficile interdum mutabile noscere tempus.
 Mobilis & uaria est alti natura Tonantis.
 Ac si tardus aras, tarde tibi solus aranti
 Afferet auxilium: si largis imbribus æther
 Tris noctes totidemq; dies non cessat ab alto:
 Donec replerit ualidi uestigia tauri.
 Tempore quo querna residens super arbore coccys
 Exululat, gaudentq; hominum mortalia corda.
 Vere sub aprico sit tardus forsitan eques:
 Qui tempestiuo diuerit uomere terram:
 His intende animum, nec florida tempora ueris
 Te lateant, glacialis hyems tibi cognita surgat:
 In qua incumbendum est: nec te ulla taberna moretur:
 Aut narrata loco sub aprico fabula tardet:
 Dum frigent alij, uir rem tamen impiger auget:
 Surge igitur nec te paupertas opprimat illo
 Tempore: dira fames tenues facit esse lacertos:
 Elatosq; pedes & crura tumentia multo
 Sanguine. segnis inops & spe suspensus inani.
 Inclinat mentem sceleri & meditatur iniquos
 Vnde paret uictus: hominem spes nutrit egentem:
 Irrita cui nihil est: & tota luce uagatur.
 Dum media elapsa est æstas: properate ministri.
 Condite dic casulas: nam semper non erit æstas.
 A Iano mensem dictum caue, nubibus ille:

Letales

Letales bobus glacies & frigora ducit.
Thracius infurgit boreas, & turbine facto
Disturbat maria ac campos, sylvanq; sonantem,
Alticomas quercus: annosaq; robora pinus
Diruit ex alto & ualles iaculatur ad imas:
Sylvarum auditur fragor undiq; sed fera duos
Arrigit ipsa pilos, caudamq; in cruribus angit.
Quin etiam quibus est uillis densissima pellis
Perforat ille quidem satosq; pectora transit.
Nec se defendunt dura sub ueste iuueni.
Et miseræ algescunt hyrsuto crine capellæ.
Vincit ouis boream instantem fultóq; repellit
Tegmine lanarum, sed non obsistitur illis:
A senibus curuo facit hos incedere collo.
Non tamen ad teneram penetrat boreale puellam
Frigus. at illa domi cui nondum nota libido
Matris apud charæ gremium sedet: atq; hyemales
Non sentit glacies, & tota nocte quiescit.
Atq; oleo teneros interdum perluit artus
Tum polypo durum est gelidis habitare sub undis:
Nec uidet unde sibi uenetur in æquore prædam,
Alleuietq; famem, proprios tum deniq; in artus.
Vertit atrox rabiem immensam: sic imbribus atris
Turbatur mare, sic atra caligine cælum.
Sol quoq; ad æthyopas radios & lumina fundit

d Rarus

Rarus apud Graios, fugiunt animalia curui
More senis, ualles imas & dente trementi
Concaua saxa petunt, nemorum tenebrosâq; tecta.
Tunc quoq; ne noceant hyemes tibi protegat artus
Mollis chlena tuos, cui tecta ex ordine recto.
Pauca: sed aduerso ducantur plurima fila:
Sitq; ea crure tenus: uetat hæc per corpora seras.
Surgere, & instanti prohibet durescere uento.
Tegmina sint pedibus taurorum è pelle cothurni.
Nec nocet hos inflare pilis, ut frigora uincas.
Hædorum teneras neruo bouis insue pelles:
Ac dorso suspendet egant capita alta galeri.
Ne madeant aures, borea spirante cauendum est
Frigoribus, tunc ros cælo diffusus ab alto
Educat & Cererem sacros operumq; labores:
Ille quidem uî uentorum è fluuijalibus undis
Tollitur in sublime: & matutinus in agros
Desilit, interdumq; expectat tempora noctis
Interdum borea nubes agitante procellas
Vertitur in uentosam hyemem, fuge prouidus illam.
Acceleretur opus: pete tecta obstantia uentis:
Ne forte obscuro nebularum infusus amictu
Immadeas, largosq; imbres pluat humida uestis.
Pascua tunc carpant quibus non pinguiâ tauri:
Quippe leuis labor & longa sub nocte quiescunt:
Nutrimentum

Nutrimentum ingens, uobis uberrima mando
 Agricolaë, faciliq; dies transire labore.
 Hæc seruanda tibi donec nox æqua diebus:
 Atq; iterum satio committit semina terræ.
 At dum sexdecies sol arduus occidit undis
 Hybernū post solstitium, sacrosq; relinquens
 Oceani fluctus sublimi Arcturus olympo
 Exoritur: primumq; cupit splendescere sydus.
 Tunc uites incide: noui neq; nuncia ueris
 Antiquos iterans questus præcedat hyrundo.
 Dum tamen immensos effundit Pleiās æstus:
 Profiliensq; umbrosa petit plantaria limax
 Tellure è sicca. tunc uinea nulla ligonem
 Sentiat: accelerentq; uncata falce ministri
 Maturam in segetem. nec te pulcherrima tempe
 Detineant segnem: matutiniq; sopores:
 Eia age rumpe moras: pelle oia segnia pelle:
 Dum uocat alma Ceres, robustaq; collige farra:
 Pone domi quantum toto tibi sufficit anno
 Mane operi assurgens: operis pars tertia mane
 Conficitur. labor haud grauis est. de mane uiator
 Longum linquit iter. taurosq; exercet arator,
 Præterea sua dum scolymus florentia mittit
 Germina: & in ramis dulces resonare cicadæ
 Sole sub ardentī incipiunt trepidantibus alis:

Tempelo/
 ca Thessa/
 lia amor/
 nissima.

Scolymus
 agrestis
 herba a Plī
 nio quoq;
 sic dicta

d 2 Fit

Fit capra tunc mollis, tunc sunt dulcissima uina:
 Fœminâq; urenti Veneris prurigine corpus
 Appetit insanos coitus, lassantur ab æstu
 Membra uirûm: tantumq; potest uis ignea Solis:
 Tunc licet ardores gelida releuare sub umbra
 Fontis ad apricos latices semperq; fluentis
 Murmur aquæ: faciles quam circum leniter auræ
 Aspirant zephyris plerunq; agitantibus illas.
 Hic hilares lætus cyathos & pocula sume

Biblina pa
 piracea,
 aut bybli /
 na a byblo
 oppido
 phœnicia.
 Ter infusa
 & caro iu/
 uençæ,
 mendosæ
 syllabæ, si/
 cut Orio/
 nis, cuius
 penulti.
 longa.

Biblina ter infusa magis quæ temperet unda.
 Hic tibi ab uberibus caprarum caseus adstet:
 Quæ nullos pascant foetus, hic lactea liba:
 Hic tibi syluestris ponatur caro iuuençæ:
 Quæ nondum enixa est, hic mollior hoedulus adsit:
 Et iaceas saturus patula sub tegminis umbra.
 Surge tamen cælo dum fulget Orionis astrum,
 Tempus adest: Cereri sacras terat area fruges
 Ad uentos posita atq; ingenti æquata cylindro:
 Nec nisi libratae ducantur ad horrea messes:
 Postq; autem satis ad uictum tibi contulit æstas:
 Continuo cui nulla domus sit quære ministrum.
 Adde etiam ancillam quæ sit sine prole: molestum est
 Ac graue seruitium illius quam cura remordet
 Natorum. blandire cani, panemq; ministra:
 Peruigil ante fores sedet ille, domumq; tuetur.

Dente

Dente rapax: furicq; altis latratibus instat.
 His propere exactis foenum, paleasq; reconde:
 Hemionos quantum satis ac nutrire iuuenos.
 Inde laboranti requies præbenda colono
 Tempus: & exhaustis pariter iuga demere tauris.
 Dum tamen in media cæli statione refulget
 Syrius: Orionq; loco splendet eodem:
 Et rosea Arcturi cernit Pallantias astrum:
 Tunc tuas tenero abscindens de corpore matrum:
 Per bis quinque dies tepido sub sole iacentes
 Pande: dies etiam mollescant quinque sub umbra
 Dehinc torque & capiant uegetes iucunda Lyæi
 Munera. sed sydus cum deficit Orionis
 Pleiadesq; Hyadesq; cadunt meminisse iuuabit
 Protinus impresso subuertere uomere terram.
 Stat tempestiuo cuncta exercere labore.
 Si tamen infestum iuuat ire per æquora: & alta
 Puppe uehi, moneo ne quando ab Atlantide natus
 Orion sequitur: totq; excludit olympo
 Vt uideas illas medio submergere ponto
 Nauigio incumbas, mare tunc tollentibus eurus
 Obscurum undosos iaculatur ad æthera fluctus.
 Tunc igitur iaceant religatæ ad littora puppes
 Saxorum obnixæ obicibus: ne forte ruentes
 Discutiant uenti, pateat pars ima carinæ

Hemio/
 nos, id est,
 mulos.

Ne pluuiam excipiens putri marcescat ab imbre.
 Instrumenta domi naualiâq; arma quiescant
 Pensa: gubernaclicq; exploret robora fumus.
 Interea Cereris sacros operare labores:
 Nec prorsus fugiendus ager, labatur in altum
 Aequor amica ratis dum non magis unda tumescit:
 Nec refluunt uasti sublato gurgite montes.
 Vadat onusta tamen censu reditura superbo.
 Sic meus ille quidem genitor dum pauper egeret
 Errabat maria alta secans, fluctusq; profundos.
 Ille olim Aeolidam curuatâq; littora linquens
 Appulit huc, non spe lucri commotus auara.
 Durum opus exercere inuisa urgebat egestas.
 Ille uagus demum prope tempe Heliconia sedem
 Ascræam incoluit, cæli in regione molesta.
 Frigore nunc nimio, nunc quæ intolerabilis æstu est.
 Tempore quosq; suo iuuat exercere labores.
 Nauigium ante omnes, cuius si te ulla remordet
 Cura: placetq; altos sulcare per æquora fluctus.
 Dum faciles spirant uenti & furor ille quieuit.
 Ne te inuisa fames alieno uiuere parto
 Cogat: & inuitus multorum debitor extes:
 Vade nec in cymba, sed te uehat ardua puppis
 Ingentes referant census ingentia mercis
 Pondera, præterea quæ sint aptissima nautis

Censu,
 gaza, aut
 mercibus.

Ascræa

Tempora

Tempora narrandū est, quanq̃ mihi parua p̃ undas
 Vita fuit: uixq̃ ex illa tantum Aulide cursus
 Littus ad Eubœum, sub quo omnis Græcia quondam,
 Dum pelago defæuit hyems conuenit in unum:
 Et merito infandos fatum iuratur in hostes.
 Inde mihi placuit non longe ad Chalcida cursus,
 Huc ubi magnanimū genus Amphidamantis Achiui
 Constituunt populis certamina, & inclyta quondam
 Munera defuncti ponunt in honore parentis.
 Hic ego me dulcis referentem præmia cantus
 Auratos memini tripodas, quos sponte dicaui
 Musarum ante aras, quibus antra Heliconia curæ
 Ille ubi me primum dulcem docuere poesim:
 Tantum igitur mihi res naualis cognita surgit:
 Dicam aliquid tamen, & uarios pandam ætheris usus:
 Hæc etiam nobis aspirauere Camoenæ.
 Aequora tuta legant instructo remige puppes,
 Quom decies quinq̃ est series exacta dierum
 Aestiuum post solstitium & iam deficit æstas.
 Nam neq̃ tunc classes medio nec nauita ponto
 Obruitur: ni forte uelit Iouis alta potestas:
 Aut deus ipsarūq̃ parens Neptunus aquarum,
 Exitus omnis in his rerum manet exitus omnis.
 At lenes spirant zephyri tranquilla quiescunt
 Aequora: tunc celerem uentis committe carinam.

Aulis

Fatum. i.
excidium.Zephyri
in Vere
spirant

Vadat

Vadat onusta, tamen reditum properare memento:
 Quàm prius ipsa novos fundant uineta liquores.
 Autumnicę imbres & hyems infausta procellis:
 Aut notus infurgat pluuię rorantibus alis:
 Incumbatq; mari totumq; euoluat ab imo.
 Exercent etiam studium nauale sub ipso
 Vere nouo: quom se tam latas arbor ab alto
 Induit in frondes, quantum uestigia cornix
 Pandit humi depressa, silet tunc nabilis unda.
 Ast ego nauigium graue tunc, semperq; molestum
 Crediderim: hoc naturę homines leuitate nephanda
 Subtraxere: agitant diuersa pericula fluctus.
 Et tamen ire placet, quanq; mors dura sub undis
 Diuitiæ fiunt hominum: atq; insanus habendi
 Ardor, ad hæc animum germane intende parumper.
 Concipe fraternos monitus: maria alta secando
 Fac tecum ne cuncta uehas: maiora referua.
 Nec nimis est oneranda ratis, sit ponderis æqui
 Quicquid in hac durum est aduerso occurrere fato
 Fluctibus in medijs currus discinditur omnis.
 Si grauius super instat onus: seruare memento
 Mensuram in rebus & idonea tempora ad usus.
 Quom prope ter decies tibi uita elabitur annos
 Connubium maturum aderit: decimumq; puella
 Exigat & quartum, sed quinto nubat: & illa

Nota
 Coniugij
 tempora

Virgo

Virgo sit, atq; habitet prope te, cui sedulus astes:
 Sedulus inspicias artemq; usumq; puellæ.
 Hæc age ludibrio, ne te uicinia cantet:
 Coniuge nil melius casta: nil turpius illa
 Que uenerem prurit sine fine & prostat ad omnes
 Semper: & exitio superimminet illa uirorum.
 Nemo etiam fratris in amore æquetur amicus:
 At par si quis erit sit amandus tempore in omni:
 Nulla ex te inceptum foedus discordia soluat.
 Mentiri scelus est, præstat compescere linguam
 Infandam si uim tibi quisq; inferret amicus
 Aut ore aut manibus, surge & te ulciscere, redde
 Redde uicem duplicem, q; si illum poenitet acti
 Ac poenam implorans iterum te exoptat amicum
 Suscipe, uile quidẽ est homines noua quærere semper
 Foedera amicitia: multos si frater amabis
 Non laudo, nullos etiam. medium sit in isto.
 Si tibi corda tument, uultus non indicet iram:
 Turpe sequi sceleratum hominem, maledicere cui
 Infandum est: qui iam uita laudatur honesta.
 Nunq; à te nunq; misera obiurgetur egestas.
 Diuinum donum est diuinumq; æterna uoluntas.
 Illa quidem quæ sæpe uiri sublimis molesta
 Impedit ingeniumq; uetat super alta leuari.
 Qui loquitur parce linguam nec in omnia soluit:

Vxor
bona

Fraternus
amor
Foedus te/
nendum

Amico re/
conciliari
debet

Amandi
nec multi,
nec nulli.
Ira occul/
tanda.
Maledice/
re turpe

Paupertas/
tis laus

Taciturni/
tatis bona.

e. Thesaurum

Theſaurum præ ſe gerit ille: ea gratia magna eſt.
 Vt linguam moderes, penſatâq; uerba loquaris.
 Si quenq; uerbo lædes, læderis & ipſe.

Conui-
uandi
ratio.

Grata in amicorum uenias conuiuiâ ſumptu
 Communi: dato particulam, gratiſſima ſunt hæc.
 Aere Ioui uinum ſeu dñs de mane cauendum eſt
 Illa uita libare manu: tum uota precando
 Incuſſum fundes nulli exaudita decorum.

Superſti-
tio priſca

Solis ad aſpectum nec quenq; mingere fas eſt.
 Nocte ſub obſcura recto neq; corpore nudo,
 Nox quia ſacra deis media, nec credimus illud
 Poſſe licere uia, ſi declinetur ab illa.
 Eſſe etiam uetitum, diuus uir & omnia noſcens
 Hærens parietibus ſedet atq; exponit urinam
 Intus: ubi orbata tenuis latet angulus aulae.
 Non coitu polluta ſacros genitalia pandas
 Ante ignes, neq; cum dulci tibi coniuge præſtet
 Concubium ut generes, dum mœſto à funere trifti
 Mente redis: ſuperum ſacra, ſed lætus ab ara.
 Credimus inuiſum ſuperis ſemperq; moleſtum:
 Qui natat aſſiduo labentia flumina curſu.
 Quin ſit lota manus prius: & pia uota preceſq;
 Fuderit: ante ipſas ſupplexq; orauerit undas.
 Infandum ante aras ungues incidere: cum dñs
 Sancta facis, ſcelus eſt cyathos imponere uafi

In quo

In quo uina latent, sacros operare lebetas.
 Nil tibi cum in sacris etiam hinc lauuisse nefandum est.
 Perfice tecta prius q̃ cornix garrula ab alto
 Nunciet atram hyemem. ruit hæc inimica procellis:
 Fac sedeat bis sex, quibus ætas exigit annos:
 Aut totidem menses natorum cara propago
 Sede sub instabili iuuat hoc omnemq; repellit
 Segniciem: facit esse agiles & ad omnia promptos.
 Foedum acturpe uirum est thermis muliebribus uti:
 Hoc prorsus fugiendum etiam stat talibus atrum
 Supplicium. ante aras superũ obiurgare nefandũ est:
 Sacra ministeria ac diuinos spernere cultus:
 Nec licet in fluuio neq; fontis mingere in unda.
 Est quoq; turpe aliud uetitum: fuge pessima famæ
 Nomina. fama malum facile in sublime leuatur.
 Est graue sufferri nimium nimiumq; molestum.
 Difficile ut taceat. nuncq; delabitur illa
 Sedula quæ uarias populi penetrauit ad aures
 Est dea fama quidem, sunt ipsi numina famæ.
S It tibi præterea series seruanda dierum:
 A Ioue natæ omnes, sunt à Ioue tempora nata.
 Vltima mensis erit nullo exercenda labore.
 At genio utendum est: illa omnes festa per urbes
 Ducitur: illa forum claudit, neq; iura resoluit.
 Prima dies sacra est, & quarta, & septima: prima
 e 2 Natus

Dierum
ratio

Calenda-
rium an-
tiquum

Natus Apollo die radiantia lumina fudit.
 Luce de in quarta felix ducenda sit uxor.
 Omne captato sunt omnia prospera rebus:
 Et licet incuruam trabibus componere nauim:
 At quintas fuge namq; illarum pallidus Orcus.
 Tum diræ Eumenidum facies toto orbe uagantur:
 Castigant si qua in terris periuria, falsum
 Affirmant quæ lis alterne agitata creauit.
 Sexta dies tristem ostendit mulieribus ortum
 Læta uiris: multiq; etiam nascuntur in illa:
 Quis mala mens fallax animus fallacia uerba:
 Et qui concubia exercent arcana per artem,
 Hac ouium foetus licitum castrare uel hœdos:
 Et licet infixa pecudes circumdare mandra.
 Scindimus octaua foeto genitalia tauro
 Castramusq; sues. felix est ponere plantas.
 Nona uiros gigni uel amica sorte puellas.
 Luce uiris decima faustos quoq; credimus ortus.
 Venâq; post decimam felix incidere uites:
 Et tempestiuam segeti supponere falcem:
 Hoc curat bis sexta etiam felicior illa.
 Stamina & ex alto tenuissima torquet Arachne.
 Ingentem accumulans formicæ farris aceruum.
 Et iuuat arguto percurrere pectine telas:
 Tunc quoq; syluestres licitum castrare iuuenços.

Man dra,
 spelunca,
 cubile.

Arachne. i.
 araneus

Tertia

Tertia post decimam plantaribus optima surgit,
 Spargere semen humi, pallet contraria semper.
 Quartâq; post decimam mulierum prospera natu
 Ac prensos domitare boues ualidosq; labori
 Hemionos, canibus faciles adiungere cultus.
 Ac lenire manu pecudicq; imponere mores:
 Atq; aperire cados, & dulcia fundere uina.
 Sextâq; post decimam plantaribus inuida surgit
 Opportuna, uiros nasci, sed iniqua, puellas
 Aut nasci, aut thalamos petere aut hæere maritis.
 Septima post decimam Cereris terat hordea sacræ:
 Ingentemq; licet ferro discindere syluam,
 Ac uarias aptare trabes, quibus ardua tecta
 Moliri: ac structam possis agitare carinam.
 Nonâq; post decimam felix est cum dea surgit
 Lutea: sed medium cæli quom uenit in orbem
 Fit grauis: ex media ad finem letissima fulget.
 Proxima lux sapientem hominem diuina creandi
 Insigni uiget officio, nec luce dolendum est.
 Post illam quarta sacra est, ea læta trahantur
 Gaudia. quinta dies post hanc iuga curua iuuentis
 Ponit & hemionos & colla exercet equorum:
 Altâq; ueliuolas deducit ad æquora puppes:
 Quàm pauci nouere & recto nomine dicunt:
 Sunt harum humano generi seruanda dierum

Hemio/
 nos, mu/
 lus & mu/
 la dicitur

Dea. L.
 luna

38. HESIODI ASCRAEI DIES, NI. VAL. INT.

Tempora: quippe illud magnis successibus augent.
Sunt aliae ancipitesq; tamen sine mente, neq; ullo
Officio excellunt: hanc alter laudat & illam:
At paucis natura illarum cognita surgit.
Nam nunc ipsa dies totum complectitur orbem
More pia matris, saeva modo more nouerca.
Nunc fulget, nunc atra latet. felixq; beatus
Ille quidem qui dijs gratus, cui cognita sunt haec,
Omniaq; inspicieus rerum se exercet ad usus.

HESIODI ASCRAEI POETAE VETV-
STISSIMI OPERVM ET DIE-
RVM, NICOLAO VAL-
LA INTERPRE-
TE, FINIS.

BASILEAE APVD IOANNEM

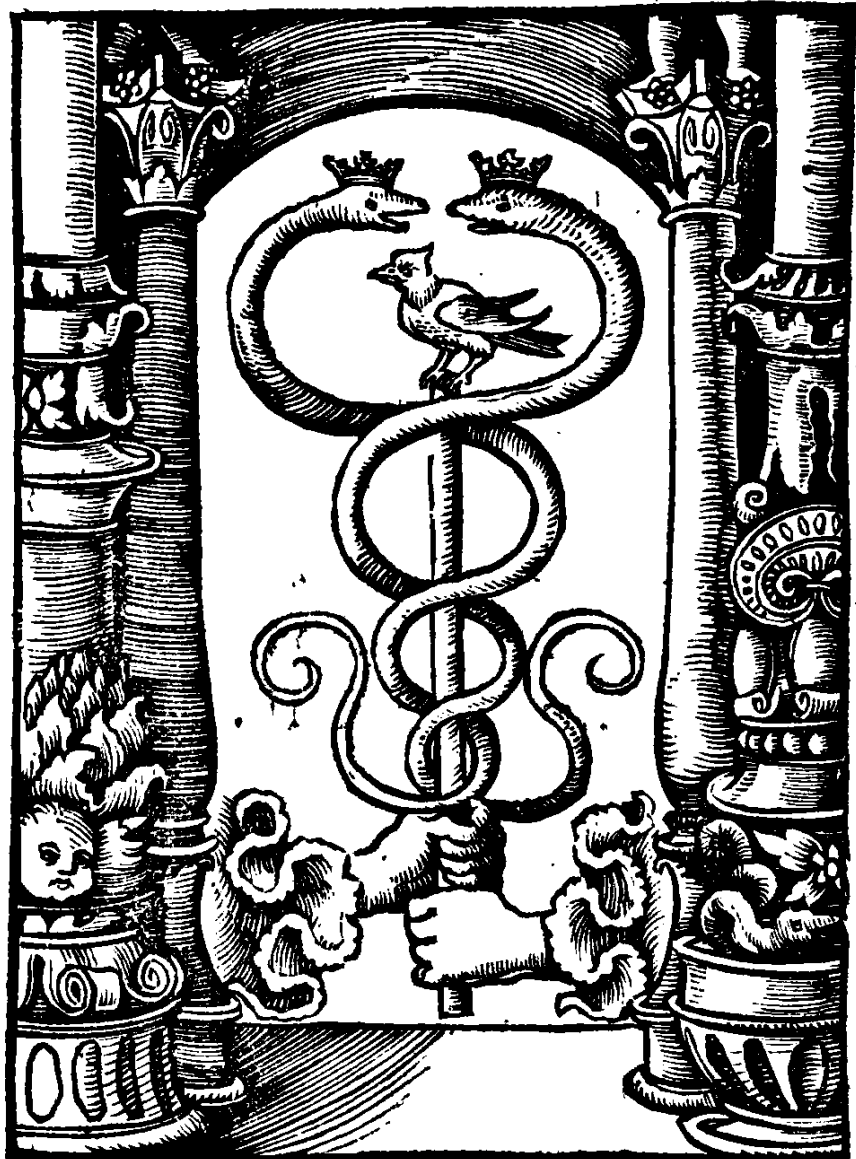
FROBENIVM MENSE

FEBRVARIO.

AN. M D XVIII.

γίνεσθε φρόνιμοι ὡς οἱ ὄφεις,

Prudens simplicitas amoris recti.

עֲלֵיכֶם לֵהְיוֹת חָכָמִים כְּחֵם הָעֲלָמִים

ἀκρίβαιοι ὡς αἱ περὶ ὄφεις.

IN INCLYTA GERMANIAE BASILEA.

M. D. XVIII.

Bayerische
Staatsbibliothek
München